

YTTRANDE

Datum 2024-10-07
Ärendenummer 2024-POL000276

1 (4)

Remiss av SOU 2024 50 Nätt och jämnt - Likvärdighet och effektivitet i kommunsektorn

Sammanfattning

Region Skåne

- Tillstyrker att kompensationsgraden i inkomstutjämningsen jämföras för bidragstagande kommuner och regioner
- Tillstyrker att den länsvisa skattesatsen i inkomstutjämningsen uppdateras till 2022 års medelskattesatser.
- Anser att det bör införas en mekanism inom inkomstutjämningsen som gör att den länsvisa skattesatsen kan justeras löpande om den avviker mer än marginellt från avsedd andel av faktisk medelskattkraft
- Tillstyrker att garantinivån justeras till 116 %
- Välkomnar en utredning om att särskilja kompensation för arbetspendling över landsgräns från det generella utjämningsystemet. Denna kompensation bör utgå direkt till berörda gränsregioner/-kommuner.
- Anser att modellen för personalkostnadsutjämningsen strider mot kostnadsutjämningsens grundprinciper att enbart utjämna för strukturellt opåverkbara faktorer och att modellen därför bör utgå
- Tillstyrker ny kostnadsmatris för delmodell hälso- och sjukvård inom kostnadsutjämningsen utifrån kommitténs analyser
- Tillstyrker uppdatering av delmodell kollektivtrafik
- Tillstyrker att strukturbidraget utgår och överförs till delmodell hälso- och sjukvård samt fast införandebidrag

- Noterar att effekterna av förändringarna om utredningens förslag genomförs blir så pass stora för vissa regioner att en längre införandeperiod kan övervägas
- Anser att betydligt fler riktade statsbidrag än de föreslagna bör inkorporeras i de generella statsbidragen. Fleråriga riktade statsbidrag bör därutöver årligen räknas upp med kostnadsindex.
- Avstår från yttrande över de förslag som enbart rör primärkommunerna

Övergripande kommentarer

Region Skåne välkomnar en översyn av intäkts- och kostnadsutjämnningen.

Inkomstutjämnningen

Förslagen innebär genomgående en uppdatering av inkomstutjämnningen som återställer den till dess ursprungliga mål och syften, genom uppdatering av dess ingående variabler. Att sådan uppdatering inte görs löpande är en delförklaring till att effekterna av nu föreslagna uppdatering blir relativt stor för vissa regioner. Det vore en bättre ordning om avsedda effekter bibehölls över tid och ingående variabler justerades löpande. Det bör därför finnas en mekanism inom inkomstutjämnningen som innebär att sådan justering kan göras vid behov utan att nya översyner och utredningar behöver genomföras. Det gäller framför allt den länsvisa skattesatsen, men skulle även kunna omfatta garantinivån.

Region Skåne har länge förespråkat att avräkningsbeloppet som avser kompensation för att gränspendlare beskattas i arbetslandet, inte bör ingå i inkomstutjämnningen. Dessa medel bör helt särskiljas från det generella utjämnningssystemet och i stället betalas ut direkt till berörda gränsregioner/-kommuner. Därför välkomnar vi kommitténs förslag om en utredning som kan ge förslag om hur ett sådant särskiljande ska ske.

Kostnadsutjämnningen

Hälso- och sjukvårdsmodellen

Det är bra att kostnadsmatrisen uppdateras efter nya kvantitativa kostnadsanalyser. Att strukturbidraget utgår och ersättningen för smådrift och gleshet förs in i hälso- och sjukvårdsmodellen tillstyrks, liksom att effekten begränsas genom ett fast införandebidrag. Det är emellertid viktigt att sambandet mellan kostnader och avstånd fortsätter att följas regelbundet i takt med att ny teknik tas i bruk som möjliggör större möjligheter till effektiv distansvård.

Region Skåne vill flagga för att en särskild ersättning för att en region i sig är liten åtminstone i teorin riskerar att påverka framtida beslut om sammanläggningar av regioner. Det bör säkerställas att så inte blir fallet.

Slutligen välkomnas att komponenten för befolkningsförändringar utgår.

Lönekostnadskompensation

Region Skåne har alltsedan införandet av kompensation för lönekostnader kom på tal i mitten av 00-talet haft principiella invändningar mot kompensationen. Vi menar alltså att lönekostnader inte kan förklaras av enkom strukturella skäl utan att de framför allt beror på respektive kommuns/regions lönepolicy.

Om en region har hög andel privatanställda och en generell hög lönenivå så gynnas regionen av detta genom ett större skatteunderlag och en högre skattekraft. Att en sådan region blir dubbelt gynnad genom ytterligare kompensation i kostnadsutjämnningen är ytterst tveksamt.

Kollektivtrafikmodellen

Region Skåne har inget att erinra i denna del.

Översyn av riktade statsbidrag

Region Skåne anser att riktade statsbidrag

- generellt innebär en ökad administration för rekvisering, uppföljning och återredovisning
- ofta innebär att kommuner och regioner ersätts för sådant som redan ingår i grunduppdraget, med medel som inte kan användas långsiktigt
- försvårar en effektiv styrning och ledning genom att ständigt riktas om till nya verksamheter eller nya statuter
- kan vara rätt ersättningsform vid enskilda händelser som innebär tillfälligt och ej påverkbara ökade kostnader och som försvårar för regioner och kommuner att leva upp till de krav på ekonomin som ställs i kommunallagen, vilket tex var fallet under pandemin

Region Skåne välkomnar därför kommitténs förslag om fastställda kriterier som ska uppfyllas för att ett statsbidrag ska vara specialdestinerat, samt att detta ska utgöra undantag från det normala. Region Skåne menar samtidigt att kommittén levererat en alldeles för kort lista på statsbidrag som bör överföras från riktade till generella. Utöver bidraget för uppbyggnad av civilt försvar och beredskap har Region Skåne svårt att se att något enda av dagens riktade statsbidrag till regionernas hälso- och sjukvård bör kvarstå som specialdestinerade. Samtidigt är det viktigaste att det inte tillkommer fler statsbidrag som inte uppfyller föreslagna kriterier och då skulle det kunna ske en successiv omvandling av dagens riktade bidrag till generella.

För att bidraget till ökad måluppfyllelse från riktade statsbidrag inte ska urholkas över tid anser Region Skåne slutligen att riktade statsbidrag som sträcker sig över flera år bör räknas upp årligen utifrån kostnadsindex.